

Viljandi Kultuuriakadeemia regiooni edendajana

ANDRES RÕIGAS
Tartu Ülikooli Viljandi
Kultuuriakadeemia lektor

ALLAN KÄHRIK
Tartu Ülikooli Viljandi
Kultuuriakadeemia
osakonnajuhataja

MARJU MÄGER
Tartu Ülikooli Viljandi
Kultuuriakadeemia lektor

TIIT MÄNNISTE
Tartu Ülikooli Viljandi
Kultuuriakadeemia lektor

Regionaalsetel kõrgkoolidel on tähtis roll mitte ainult haridus- ja teaduspoliitikas, vaid kogu piirkonna sotsiaal-majanduslikus arengus ja pikaajaliste strateegiade kujundamisel, nagu näitab Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia tegevus.

Kultuuri võib kirjeldada järgmiselt. Kultuur kui inimliigi toimetulekukohas-tumus koosneb väärtustest ja väärtusta-miskoodidest, neist moodustunud maailmamudelitest, mis asendavad tõelisust inimeste teadvuses, eelnevaist kantud hoiakutest, hoiakutele toetuvatest otsustest ja tegevustest ning tegevuste tulemustest. Et tulemuslikult teha vajalikke otsuseid (sh poliitilisi), tuleb inimestes kujundada hoiakuid, tõstes esile väärtuslikku ja head. Artiklis tuuakse esile Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia pikaajalist koostööd Viljandimaal ja selle mõjust regiooni arengule.

Kultuuriakadeemia tunnuslause on „omakultuursed terviklahendused”, milles on ühendatud pärimuse ja tänapäeva, rahvuslikkuse ja rahvusvahelisuse, teadus- ja kunstiloometeooria ja praktilised lahendused. Valdkonnaüleselt lõimitud õppetöö ja tudengite lõputöödega panustatakse Eesti haridus- ja kultuuriellu, muutes selle mitmekesisemaks. Akadeemia töötajad ja lõpetajad on edukad Eesti kultuuri- ning hariduselu kujundajad, tegutsedes nii ettevõtjatena kui ka töötades loomeasutuste juhtidena, haridusasutuste loomeõpetajate ja huvialajuhtidena, kultuuriministeriumis, televisioonis ning teatrites.

Regionaalsete kolledžite rolli on vaadeldud eelkõige osana haridus- ja teaduspoliitikast. Vähem tähelepanu on pööratud ülikoolide tähtsusele pikaajalise regionaalpoliitika kujundamisel. Üha enam mõjutavad ülikoolid piirkonna sotsiaal-majanduslikke arenguid üldisemalt, osaledes piirkondlike

arengustrateegiate pikaajalisel kujundamisel tarka spetsialiseerumist toetava, kompetentsikeskuste arengut suunava ja innovatiivseid lahendusi pakkuva organisatsioonina. Regionaalne kolledž mõjutab kogu regiooni arengut rahvusvaheliste, riiklike ja kohalike võrgustike kaudu, kaasates otsustusprotsessi kõikidelt tasanditelt parimaid praktikaid ja pädevusi. Artiklis vaadeldakse põhjalikumalt Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia mõju Viljandi regiooni edenemisele. Kultuuriakadeemia erandlikkus seisneb selles, et tema tegevusest ajendatuna on hakanud toimuma protsessid, mis loovad aluse edasistele arengutele loomemajanduse valdkonnas, aga mitte vastupidi ehk kooli loomisel Viljandisse ei olnud määravad piirkonna senised tegevusalad ja

Kultuuriakadeemiast on ajendatud protsessid, mis loovad aluse edasistele arengutele loomemajanduses.

majanduslik taust. Üldisemas plaanis saab sellist vastastikuse koostöö näidet kohaldada kõikidele regionaalsetele ülikoolidele poliitikate kujundamise kaudu. Piirkonniti on kõrgkooli osalemise määr protsessides erinev, kuid teiste sektoritega koostöös on ülikooli roll regiooni kujundamisel sageli väga tähtis.

Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia (TÜ VKA) tegutseb kõrgkoolina alates 1991. aastast, mil Viljandi Kultuuri-kool nimetati ümber Viljandi Kultuuri-kolledžiks. Lisaks varem õpetatud raamatukogunduse, koori- ja tantsujuhtimise erialale alustati õpetööd rahvamuusika, vokaal-instrumentaalsamblike juhtimise ja teatrikunsti õppekavadel

(butafoor-dekoraator, valgus- ja heli-režissöör, näitejuht – teatritöö korraldaja). 1994. aastal alustati kolledžis rahvusliku käsitöö õpetamist ja 1995. aastal lisandus praeguse huvijuht – loovtegevuse õpetaja eriala eelkäija, laste ja noorte huvijuhi eriala. Alates 2002. aastast on avatud kultuurikorralduse õppekava. 2003. aastal nimetati kool Viljandi Kultuuriakadeemiaks ja 2005. aasta augustis liituti Tartu Ülikooliga.

Akadeemia tegutseb nelja akadeemilise üksusena: muusikaosakond, etenduskunstide osakond, kultuurhariduse osakond ja rahvusliku käsitöö osakond. Viimase kümnendi jooksul on kultuuriakadeemia lisaks peahoonele juurde saanud kaks õppehoonet: muusikamaja, kus paiknevad lisaks moodsate õppe- ja administratiivruumidele ka tiptasemel muusikastuudio ja uusima tarkvaraga arvutiklass ning Vilma maja nime all tuntud endisest leivakombinaadist ümber ehitatud rahvusliku käsitöö ja etenduskunstide maja. Sinna on koondunud rahvusliku palkehituse, metallitöö ja tekstiili (puidutöökoda, sepikoda, kangastelgede ruum) ning multimeedia ja etenduskunstidega (multimeediakeskus, butafoorika, tantsusaal) seotud erialad. Vilma majas asub ka Viljandi loomemajanduskeskuse tekstiilikoda ja selle aasta suvel avatud nüüdistehnoloogiaga sisustatud villakoda.

Õppida saab kultuuriakadeemias nii rakenduskõrghariduse kui ka magistriõppekaval. **Etenduskunstide osakonnas** õpetatakse tulevasi tantsupedagooge, koreograafe, näitlejaid, lavastajaid, harrastusteatri juhte ning teatri visuaaltehnilisi töötajaid (butafoorid, valgustajad, multimeedia spetsialistid, lavastuskorraldajad). **Muusikaosakonnas** on rakenduskõrghariduse tasemel võimalik õppida pärimusmuusika, rütmimuusika, koolimuusika ja helitehnoloogia suundadel. Magistriõpe toimub kahel õppekaval: pärimusmuusikas on see ühisõppekava Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiaga

ning kunstide ja tehnoloogia õpetaja magistrikava on Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, kultuuriteaduste ja kunstide instituudi ning haridusteaduste instituudi ühisõppekava. **Rahvusliku käsitöö osakonnas** on rakenduskõrghariduse õppes kolm pärandtehnoloogia suunda: rahvuslik tekstiil, rahvuslik ehitus ja rahvuslik metallitöö. Pärandtehnoloogiat on võimalik õppida ka magistritasemel. **Kultuurhariduse osakonnas** õpetatakse tulevasi kultuurikorraldajaid ja -ettevõtjaid ning huvijuhte – loovtegevuse õpetajaid.

Tartu Ülikooliga liitumise ajal 2005. aastal õppis kultuuriakadeemias 694 üliõpilast. Liitumise järel kasvas üliõpilaste arv järjekindlalt ja nii õppis 2012. aastal TÜ VKA-s 1047 üliõpilast. Pärast infohariduse osakonna üleviimist Tartusse vähenes üliõpilaste arv ligikaudu kolmandiku võrra. 2016. aasta sügissemestri üliõpilaste arv on sama, mis 11 aastat tagasi – 694. Neist 616 omandab kõrghariduse esimest astet ja 78 õpib magistriõppes. Välisüliõpilasi on praegu kaheksa. Lõpetanud oli 2016. aasta kevadel 100.

KÕRGKOOLI MÕJU REGIOONILE. TEOREETILINE VAADE.

Regionaalse kolledži või ülikooli mõjust asukoha linnale või laiemalt tervele regioonile on kirjeldatud mitmes uuringus (nt Kempton 2015). Eraldi on kõrgharidusliku institutsiooni olemasolu kirjeldatud laiemal piirkondliku spetsialiseerumise (Braunerhjelm 2005; Goddard 2011a) või nutika spetsialiseerumise seisukohalt (Goddard *et al.* 2013; Kempton *et al.* 2013). Eesti kõrgharidusmaastiku seoseid regioonide ja linnaga ning seeläbi kogu regionaalarenguga on käsitletud kõiki regionaalseid kolledžeid hõlmavas TIPSi uuringu 4.5 aruandes (vt Ernits *et al.* 2014). Püstitatud ülesande ja lähenemise järgi on see uuring tänuväärne materjal kirjeldamiseks Eesti regionaalsete kõrgkoolide mõju innovatsiooni levikule ja regioonide arengule. Samas saab kõrgkooli mõju regioonile käsitleda ka otseste arvnäitajate kaudu, nagu tööhõive, väljapoolse kooli suunatud tegevused või piirkonna heaks elluviidud projektipõhised tegevused. Paljuski nimetatud uuringust tulenevate

Uus lend asub õppima, kuidas ühendada pärimus ja tänapäev, rahvuslikkus ja rahvusvahelisus.

Foto: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia

andmete põhjal on piirkondlikke kolledžeid vaadeldud inim- ja sotsiaalse kapitali kasvukohana regioonis (Raagmaa 2016; Keerberg 2016).

Ülikoolide rolli regionaalse ja sotsiaalse kapitali kasvatajana on sageli käsitletud suuremate keskuste kontekstis (Goddard, 2011b), kus ülikool parandab küll linnalise keskuse mainet ja loob soodsa konkurentsikeskkonna ning annab võimaluse luua linnasisesed võrgustikke, kuid pahatihti ei avalda loodetud mõju ümbritsevale regioonile, sh maapiirkondadele ja väikelinnadele. Piirkonnale laiemat mõju avaldavad innovatsiooni- ja koostöövõrgustikud tekivad sageli ülikoolide vahel, kaasates ka väiksemates keskustes asuvad või tekkivad institutsioonid. Piirkondlikele arengutele kaasaaitavate, kõrgharidust andvate ja seeläbi nii regionaalpoliitilist mõõdet kui ka sotsiaalset ja inimkapitali kaasavate võrgustike ja institutsioonide teket ning arengut saab edukalt kirjeldada alates 1960. aastatest. Eelkõige saab tuua häid näiteid Põhjamaadest nii ülikoolide keskuste (Kosonen 2007, 81–101) kui ka piirkondlike kolledžite või ülikoolide loomisel (Westlund 2004). Niisugused

Viljandi puhul võib rääkida targast spetsialiseerumisest loomemajanduse alal.

ettevõtmised on andnud positiivseid tulemusi ja loonud uut kvaliteeti eelkõige hõredamini asustatud perifeersetes piirkondades. Teatud tingimustel vastab neile parameetritele ka suur osa Eesti maakondi koos keskustega.

Üldjoontes seisneb piirkondlike kolledžite roll inimkapitali arendamises ja teadmiste pakkumises või vahendamises piirkonna ettevõtetele. Tähtis on ülikoolide

osalemine piirkondlikus arendustegevuses, kus nad on osa laiemast piirkonnaülesest ja piirkondadevahelisest võrgustikust ning aitavad kaasata uuenduslike lahenduste loomisele, keskendudes nutika spetsialiseerumise tehnoloogiatele ning kaasates ja koondades avalikku sektorit eriliste ülesannete täitmisele (vt Bradford 2004). Oluliseks saab siinkohal pidada samuti ettevõtlust toetavate teenuste pakkumist piirkondades, kus on eeldused mingi eriomase valdkonna arenguks ja spetsialiseerumiseks, kuid kus lisaks vajalikele oskustele ning kogemustele puuduvad konkreetnes majandusvaldkonnas tegutsevate ettevõtete toetavad teenused (Trip 2011). Sellised takistavaks osutuvad tegurid tõusevad päevakorda eelkõige väiksemates keskustes ja nende tagamaadel. Kohaliku uurimis- ja haridusasutuse olemasolu aitab neis protsessides mahajäämust vähendada, kuigi valdavalt on õppeasutus seotud kitsamate erialadega. Vaieldamatult on siinkohal päevakorda tõusmas piirkondlik spetsialiseerumine, mida oskusliku juhtimise puhul saab kujundada nutikaks spetsialiseerumiseks. Innovatsioonipoliitika positiivsete külgede ja võimaluste piirkonna kasuks tööle panekul võib veel saada takistuseks kohapealne võimekuse (sh otsustusõiguse) ja vahendite puudus (Isaksen, 2003). Kuid see ei välista kõrgkoolide ja piirkondlike kolledžite võimalusi osaleda regionaalse majanduspoliitika ja strateegiate kujundamises.

NUTIKAS SPETSIALISEERUMINE LOOMEMAJANDUSELE.

Viljandi Kultuuriakadeemia on tähtis kogu Eestile omanäolise ja omakultuuril põhineva kõrghariduse omandamise kohana. Teisalt mängib kool olulist rolli piirkonna maine ja konkurentsivõime kujundamisel. Just kultuuriakadeemia tõttu on Viljandit eelkõige seostatud loomemajandusliku taustaga tegevusalade ning selle valdkonna spetsialiseerumisega laiemalt. Lähtudes Nancy Duxbury (2004) väljatoodust, on iga linn ja piirkond oma ajaloo, arengu- ja

inimväärtustega unikaalne, mis loob erakordsed võimalused loomemajanduslikes valdkondades. Tuginedes eespool kirjeldatud pikaajalistele kultuurivaldkonna edendamise kogemustele ja väljakujunenud piirkondlikule konkurentsiele, saame Viljandi puhul rääkida võimalikust loomemajanduse alasest targast spetsialiseerumisest.

Kogu maailmas on loomemajanduse valdkonda viimastel aastakümnetel uuritud nii sotsiaal-majanduslikust (Pratt 2010), mainekujunduslikust (Waitt, Gibson 2009), tegevusalade (nt Richards 2011) kui ka regionaalsest (Drake 2003) vaatepunktist lähtuvalt. Loomemajanduses nähakse võimalust pehmemaks väljumiseks majanduskriisist (Rozentale 2014), aga samuti piirkondliku konkurentsivõime parandajat (Bontje, Musterd 2009), regionaalpoliitilist tööriista ning mahajäänud piirkondi järeleaitavat protsessi (Chapain, Comunian 2009) või isegi kogu piirkondlikku majandusmudelit või spetsialiseerumisele kaasaaitajat (Bell, Jayne 2009). Niisuguste arengute puhul on oluline roll loomemajanduslikku suunda toetavatel ülikoolidel. Paraku on loomemajanduse edulugude autoriteks suuremad keskused (vt nt Currid, Williams 2010). Vaatamata sellele, et mitu uuringut toob esile väikelinnade või isegi maapiirkondade eelise suurlinnade ees loomemajanduse arendamisel ja loomeinimeste piirkonda elama meelitamisel (INTELI, 2011), ei ole Euroopa ega muu maailma põhjalikult kirjeldatud strateegiad ja uuringud Viljandi-taolisele piirkonnale kergesti kohaldatavad.

Eestis on loomemajanduse teemad päevakorda tõusnud alates sajandivahe- tusest (Eesti Tuleviku-uuringute Instituut 2005). Loomemajanduse alternatiivsed, samas ka uue lisaväärtusega tegevusalad võimendavad peale majandusliku kasu ka sotsiaalseid, kultuurilisi ja keskkonda väärtustavaid tegevusi. Loomemajandust peetakse tervikuna kõige kiiremini kasvavaks majandussektoriks ja sellega

saab siduda nii sotsiaalse ettevõtluse tegevusalad kui ka mitme tööstusharuga seotud teenused, kaasates innovaatilisi lahendusi ja aidates kaasa uute võrgustike tekkele.

VILJANDI VÕTAB JUHTROLLI. Tuginedes Viljandimaa taustale ja väljakujunenud tegevustele loomevaldkonnas, saab loomemajanduslikku spetsialiseerumist pidada reaalseks ja otstarbekaks. Võimalik on maksimaalselt kasutada ära olemasolevad ressursid ja väljakujunenud võrgustikud piirkonnas, aga tähtsaks tuleb pidada ka seoseid teiste piirkondadega või isegi Viljandi juhtrolli teatud protsessides. Artiklis on antud ülevaade mõningatest sündmustest, mis on tähtsad nii piirkonnale endale kui mõjutavad ka kogu Eesti loomevaldkondade ja -tegevuste arenguid. Kõiki näidetena esitatud tegevusi tuleb vaadelda regionaalses kontekstis ja eeldatavasti on olukord kirjeldatud valdkondades piirkonniti paljusk eri- sugune. Selles kirjatükis ei olnud eesmärk tuua esile kõik Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiaga seotud ja piirkonda mõjutavad tegevused, vaid käsitleda näiteid kui ühte valikut neist võimalustest.

Arvatavalt suurim ja omanäolisim piirkondlik kaubamärk, mis ei oleks sündinud ilma kultuuriakadeemia tekita- tud sünergiata, on Eesti Pärimusmuusika Keskus (EPK). EPK tuntuim sündmus on vaieldamatult Viljandi pärimusmuusika festival – suve tähtsündmusi mitte ainult Viljandis, vaid pärimusmuusika huviliste seas kogu Eestis ja kohati ka laiemalt. Festival on kasvatanud endale publikut, suurendades aasta-aastalt sellise muusika tuntust ja populaarsust Eestis. See on sündmus, kus osaleb igal aastal sadu rahva-, pärimus- ja etnomuusikuid Eestist ja teistest maadest ning mis kaasab linna külalistena hinnanguliselt kuni 20 000 inimest. Festivali mõju Viljandile ja linna mainele on raske üle tähtsustada. Sündmuse korraldamisega on seotud kultuuriakadeemia töötajad ja suur osa

Pärimusmuusika lõimimine uute muusikastiilidega pakub häid võimalusi eesti muusika tutvustamiseks üle ilma.

Foto: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia

Eesti Pärimusmuusika Keskus on parimaid näiteid loomemajanduse arengust Eestis.

korraldavast meeskonnast on koolist välja kasvanud. Siinjuures väärib märkimist veel keskuse enda ja festivali pidev arenemisprotsess koos EPK korraldatavate aastaringsete sündmustega, *triple helix*'i – kõrgkool-omavalitsus-EPK – vastastikune sünergia, majanduslikud mõõtmised ja mõju ning kohavaim (*genius loci*). Pole kahtlust, et Eesti Pärimusmuusika Keskuse puhul on tegemist ühe parima näitega loomemajandusvaldkonna arengust Eestis.

Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilastele ja õppejõududele toetub mitmes valdkonnas maakonna kultuurielu. Üliõpilased ja õppejõud tegutsevad (rahva)tantsurühmade, nii täiskasvanute kui ka noorte teatritegemise juhendajatena, pilliõpetajatena ja annavad panuse loomevaldkonna ettevõtluse arengusse. Kultuurielu seisukohalt saab pidada oluliseks muusikasündmuste toimumist ning nende valikut Viljandis ja Viljandimaal. Nimekamatest sündmustest väärib esiletõstmist Viljandi kitarrifestival, Viljandi vanamuusika festival ja üliõpilase lõputööst välja kasvanud Viljandi Music Walk'i nimeline muusikafestival. Olulisel kohal on mitu aastat peetud Omakultuuriakadeemia-nimeline loengusari.

Ühiskonnas esile tõusnud integratsioonivaldkonna sündmustest väärib nimetamist 2016. aasta juulis esimest

korda peetud Lõimeleer. Laagri käigus said välismaal elavad eesti noored veeta ühe nädala Eestis ja Viljandimaal. Lõimelaager toimus Suure-Jaani vallas Tääksi külas ning andis võimaluse suhelda kodumaal elavate lastega. Nädala jooksul õpiti tundma maatöid, sh puu-, ehte- ja tekstiilitöid, mitmesuguseid eesti rahva oskusi ning pilli-laulu-tantsumänge. Sündmuse eestvedajad ja korraldajad olid kultuuriakadeemia õppejõud ja üliõpilased ning see avardas loomevaldkondade tegevusvõimalusi kiiresti päevakorda tõusvate kui parasjagu uudsenä tunduvate teemade kaudu, nagu uus-väliseestlus, integratsioon ja traditsiooniliste tegevuste taasloomine.

ETTEVÕTLUSÕPE TOETAB LOOME-MAJANDUSELE SPETSIALISEERUMIST.

Kasutamaks paremini ära inimeste ettevõtlikkust, erialast võimekust ja oskusi ning andmaks noortele inimestele ettevõtluse kaudu eneseteostuse võimaluse, on Viljandi Kultuuriakadeemia rakendanud esimesena Eesti haridussüsteemis kõigidele erialadele kohustuslikku ettevõtlusõpet. Niisugust kohustuslikku ja ülekoolilist kaasamist on nimetatud „totaalseks ettevõtlusõppeks” (Paes *et al.* 2014). Kui mitmes maailma ülikoolis alustati ettevõtlusõppega juba pärast II maailmasõda, siis keskenduti peaaesjalikult juhtimisõpingutele, sh juhtimisteooriate õppimisele ja ettevõtte kohandamisele makromajanduslikele tingimustele. Ettevõtjate isikomadustele ei pööratud palju tähelepanu. Isikuomadusi ja meeskonnatööd hakati ettevõtlusõppes rohkem käsitlema alates 1980. aastatest. Ettevõtlikkus kui hoiak ja sellega seotud oskused on uuringutele tuginedes treenitavad (vt nt Gorman *et al.* 1997). Ettevõtlusõpe on nüüd tõusnud paljudes riikides tähelepanu keskmesse ja aidanud kaasa nii väikeettevõtluse kiiremale kasvule kui ka teadmistepõhise majanduse arengule.

Viljandi ja kultuuriakadeemia kontekstis on tähelepanu suunatud

loovettevõtlusele ning sellega seotud tegevusaladele ja võrgustike tekkele. Loovettevõtluse valdkonnad on seotud piirkondliku spetsialiseerumisega ja aitavad sel viisil kaasa loova linna/piirkonna teooria (või vähemalt ühe elemendi) rakendamisele praktikas.

Õppes lähtutakse printsiibist, et ettevõtlusega seotud teadmised on rakendatavad pikemal perioodil, universaalselt ning need teadmised omandatakse ülikoolis õppimise ajal. Tudengitel on võimalus luua oma ettevõtte turvalises keskkonnas õpingute ajal. Tuginedes õpitule, on vilistlasel hiljem lihtsam alustada oma karjääri soovi korral ettevõtjana.

Viljandi Kultuuriakadeemia rakendas esimesena Eestis kohustusliku ettevõtlusõppe.

Kuigi ettevõtlusõpet on seostatud eelkõige majandusteadustega, on see tegelikult multidistsiplinaarne, ja lõimib eri valdkondi ning erialasid. Seetõttu on kultuuriakadeemia ettevõtlusõppes võetud suund erialadevaheliste meeskondade loomisele. Interdistsiplinaarsete meeskondade koostöö aitab parandada noorte konkurentsivõimet ja annab paremad eeldused päris ettevõtete sünniks. Kaugemas perspektiivis toetab see kogu piirkonna majanduskasvu ja konkurentsivõimet, rääkimata kooli ja piirkonna maine kasvust.

Ettevõtlusõppe edu ja kvaliteet sõltuvad ülikooli suhtumisest ettevõtlusõppesse üldisemalt ning kogu ülikooli hõlmava ettevõtluskeskkonna loomisesse (Varblane, Mets 2010). Teatud tingimustel võib öelda, et ettevõtliku ülikooli kontseptsiooni

tänapäevasel kujul on Viljandi Kultuuriakadeemias rakendatud aastast 2013, mil käivitus esimene pilootprojekt 33 tudengiga. Selle kontseptsiooni aluseks olev nn *triple helix* (ülikool-tööstus-avalik sektor) lähenemine (Martin, Etzkowitz 2000) toob välja, et ettevõtlik ülikool on õpetamise, uurimise (ehk teadustöö) ja kohaliku regiooni arendamise kombinatsioon.

Ettevõtlusõppes soositakse loov-ettevõtlusega seotud äriideede arendamist, erialadevahelist koostööd ja uute ideede väljatoomist koos võimaliku sidumisega olemasolevas majandusruumis. Igal aastal siseneb ettevõtlusõppesse olenevalt erialade arvust 90–130 üliõpilast. Õpe kestab terve kolmanda aasta ja lõpeb praktika kaitsmisega ning loovettevõtluse praktika refleksiooniga. Alates 2018. aastast on viimatinimetatud tegevused arvestatud üheks õppeaineks.

ETTEVÕTLUSPRAKTIKAST PRAKTILISE ETTEVÕTLUSENI. Uuringud on näidanud (Fayolle, Lassas-Clerc 2006; Souitaris et al. 2007), et ülikoolis alguse saanud ettevõtluskogemused suurendavad ettevõtlusega alustamise tõenäosust. Samuti on lisaks teadmiste olulised ülikoolipõlves saadud kogemused ja sidemed ning kontaktid. Ettevõtlusõppesse kuuluv praktika ja meeskonnatöö panevad aluse tegeliku ettevõtte loomisele ja püsijäämisele. Kuigi ettevõtlusõppe ajalugu on kultuuriakadeemias lühike ja reaalseid uuringuid ei ole tehtud, võib tagasiside ja hindamise põhjal väita, et ligikaudu kolmandik ettevõtlusõppe läbinud tudengitest on kursuse lõppedes ettevõtjad või osanikud mõnes ettevõttes. Siia lisanduvad veel tudengite loodud mittetulundusorganisatsioonid. Tugevamate ettevõtlustiimide esindajaid on saadetud ka Viljandimaa Arenduskeskuse korraldatavatele alustava

Ettevõtlusõpe läheb käima Idee turuga.

Foto: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia

ettevõtja koolitustele, millega kaasneb võimalus taotleda ettevõtte alustamiseks vajaminevat stardikapitali. Loomulikult on üliõpilaste seas neid, kes on alustanud ettevõtlusega juba enne ülikooli tulemist. Samuti on suhteliselt küpsete äriideedega sisenetud ettevõtlusõppesse ja saadud oma ideele elluviimiseks vajalikku tuge.

Ettevõtluspraktikate paremaks läbimiseks ja üliõpilaste ettevõtluse toetamiseks on loodud mittetulundusühing Startup Viljandi, mille eesmärk on olla koostööpartneriks kultuuriakadeemia, Viljandimaa Arenduskeskusele, Viljandimaa Loomemajanduskeskusele ja Viljandi Gümnaasiumile. Organisatsioon keskendub ettevõtlusõppe raames loodavatele (üli)õpilasettevõtetele, olles neile toeks ja andes võimalikult praktilisi (loome)ettevõtlusalaseid kogemusi, avardades sel viisil nende tööturuväljundeid ja suurendades ettevõtlusaktiivsust.

Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia on juhtiv partner ka MTÜ Viljandi Loomemajandusklastri ja SA Viljandimaa Loomemajanduskeskuse loomisel ning käivitamisel. Viljandi Loomemajandusklastri visioon on pakkuda tuge (õpilas)ettevõtete käivitamisel ja arendamisel, hõlmates kõiki valdkondi, sh kunst, muusika, käsitöö, arhitektuur, audiovisuaalsed kunstid, disain, etendus-kunstid jne. Samuti on selle koostöö eesmärgiks edendada ja toetada (õpilas) ettevõtete sisenemist tööturule, sh ekspordivõimalusi. Loomemajanduskeskus pakub võimalust alustavate ettevõtete inkubatsiooniks koos kõikide vajalike teenuste ja toetamisvõimalustega. Keskus soovib kaasata kõikide loomemajandusvaldkondade ettevõtteid, vaatamata sellele, kas nad on tekkinud kultuuriakadeemia ja ettevõtlusõppe baasilt või liiguvad inkubatsiooniperioodi väljastpoolt.

Kultuuriakadeemia üliõpilaste meeskonnad osalevad kaks korda aastas Tartu Ülikooli Ideelabori korraldataval tudengite äriideede Kaleidoskoobil, kus pea igal korral on saavutatud mõni auhinnaline

koht. Viljandi Kultuuriakadeemia tudengitiimid paistavad silma loovuse ja innovaatiivsusega. Selline konkurss ja objektiivne tagasiside süvendavad sageli usku oma äriidee arendamiskõllikkusse ja elluviimisse. Samuti on osaletud teistel ettevõtluskonkurssidel, sh rahvusvahelistel.

Üliõpilaste ettevõtluse toetamiseks on loodud mittetulundusühing Startup Viljandi.

OTSENE SOTSIAAL-MAJANDUSLIK MÕJU REGIOONILE. Lisaks eelkirjeldatud mõjudele regioonis – loomemajanduse toetamine, loovettevõtluse ja teadmiste kogumine ja jagamine ning innovatiivsus – saab regionaalse kõrgkooli mõjusid hinnata ka lihtsamalt sisendeid ja väljundeid ehk üldisemalt majanduslikku efektiivsust kirjeldades (Goldstein 1989; Treyz 1993). Steinackeri järgi (2005) on USAs maakond väikseim geograafiline üksus, mille põhjal saab teha sääraseid arvestusi. Seega võivad ülikoolid olla väärtuslikud panustajad asukoha linna ja piirkonna majandusse. Otseselt mõjutavad piirkonda (sageli piirkonna keskmisest kõrgemat töötasu saavad) maksumaksjad ning töötajate, üliõpilaste ja külaliste tarbimine, aga ka ülikooli tarbimisega seotud majanduskulud (sh kommunaalkulud) üldisemalt.

Väiksemates keskustes tegutsevad kõrgkoolid mõjutavad majanduselu rohkem kui suuremates keskustes. Seda põhjusel, et väiksemais keskustes õppivad tudengid on valdavalt sisse tulnud teistest piirkondadest, aga suuremad keskused on õppimiskohaks enamasti kohalikele noortele. Kultuuriakadeemia on selle väite parim tõestaja, sest üle 90 protsendi üliõpilastest saavad väljastpoolt maakonda. Piirkondliku spetsialiseerumise ja

erialaste töökohtade olemasolu tõttu jääb pärast õpinguid eeldatavasti ka rohkem kõrgharidusega spetsialiste sellesse piirkonda elama. Seetõttu võib välja tuua ka eeldatava positiivse demograafilise mõjuteguri. Samuti ei saa kõrvale jätta positiivset mõju üüri- ja kinnisvaraturule.

Väiksemates keskustes mõjutavad kõrgkoolid majanduselu rohkem kui suuremates keskustes.

Mõju hindamiseks tuleb uurida, kuidas on Viljandi regiooni elanike ja institutsioonide käitumine muutunud just TÜ VKA ja selle esindajate tegevuste tõttu. Sellise uuringu põhjalikum ettevalmistus ja teostamine seisavad ees, küll on juba praegu võimalik anda ettevaatlikult hinnanguid TÜ VKA mitmesuguste tegevuste mõjule regioonis.

ELUKESTEV ÕPE. Regioonides, kus asub kõrgkool, on paremad juurdepääsu võimalused täienduskoolitusprogrammidele, ümberõppele ja seeläbi elukestvate õppele. Elukestev õpe pakub palju võimalusi hariduskapitali uuendamiseks ja taastootmiseks (Bourdieu 1986), kuid sisaldab ka teemasid, mis ei piirdu pelgalt haridusega, vaid on seotud ka tööhõive ja tururegulatsiooniga (Centeno 2011).

Kiiresti muutuvasse, valdavalt uute tehnoloogiate väljakutsetele orienteeritud paindliku elukestva õppe diskursusesse (Centeno 2011) on jõuliselt sekkumas laiale tarbijaskonnale kohandatud mugavusfunktsioonidega digitaalne maailm (Elukestva õppe strateegia 2014). Toimetulekuks pidevalt muutuvast sotsiaalses ruumis (Bourdieu 2003) edendab elukestva õppe keskkond indiviidi enese valmisolekut muutustega kohanemiseks (Beck *et al.* 1994).

Kultuuriakadeemias pakutakse tänapäevase elukestva õppe kõiki vorme (taseme-, täiendus- ja ümberõpet) erinevatele sihtrühmadele nii riigi-, era- kui ka kolmanda sektori jaoks. Kultuuriakadeemia täiendus- ja ümberõppe kursused aitavad reflekteerida ühiskonna ootusi, et omakorda edasi arendada õppeasutuse tasemeõppe õppekavasid. Õppeasutus toimib pidevas arengutsüklis nii pärandtehnoloogiliste kui ka digitaalsete innovatsioonidega. Seetõttu on ülikoolil kandev roll piirkonnas vajaminevate erioskuste õpetamisel ja targal spetsialiseerumisel.

REGIONAALTEGEVUSED TÜ VILJANDI KULTUURIAKADEEMIAS 2016+.

Regiooni spetsialiseerumise kujunemises ja arengus saab kultuuriakadeemia avaldatavat otsest ja kaudset mõju käsitleda näiteks selle põhjal, kuidas ja keda esindab akadeemia regioonis või laiemalt kogu Eestis. Esindamisel saab olla nii erialapõhine kui ka institutsiooniline taust. Näiteks messidel osalemine, praktika-kohtade täitmine ja osalemine üle-eestilistes sündmustes. Ettevõtlusõppesse on kaasatud arendusorganisatsioonide kõrval ettevõtted ja ettevõtete juhid mentorite ning nõustajatena. Kuigi Viljandi Kultuuriakadeemia on oluline kogu Eesti haridusmaastikul, on mitmes valdkonnas kujunenud tugevamad koostöösidemed Viljandimaa-keskselt.

Näidetena võib siinkohal tuua Tartu Ülikooli esindamise vastavalt kokkulepetele koolide külastusel koos erialade tutvustamisega, osalemisel innovatsioonikoolide (Viljandi Gümnaasium, Viljandi Muusikakool, Viljandi Huvikool) tegevuses ja TÜ õpetajakoolituse alase koostöö kavandamises, korraldamises, teostamises ja hindamises. Üleriigiliste sündmustena korraldatakse lahtiste uste päeva, osaletakse Teadlaste Öö festivali kohapealses korralduses. Tudengid korraldavad kultuuriakadeemia looverialasid tutvustavat iga-aastast festivali Kultuuridessant, mille väljundiks

Moeshow OmaMood – pärimustehnoloogiad on moes.

Foto: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia

on noorte loojate loomingu tutvustamine väljaspool Viljandit. Kultuuriakadeemia õppejõud ja üliõpilased tutvustavad nii kooli kui ka erialasündmisi (festival Oma Lugu, tantsunädal, Noore Muusiku kool, moeshow OmaMood, tudengite teatripäevad jpm). Rahvusliku käsitöö osakond korraldab regulaarselt rahvusvahelise mõõtmega sündmisi nagu pärandtehnoloogia sügis-kool ja pärandtehnoloogia konverents. Kultuuriakadeemial on traditsioon osaleda mardilaadal nii Helsingis kui ka Tallinnas.

Üliõpilaste praktikakohtadega on vaieldamatult tihedamini kaetud Viljandimaa haridus-, noorte- ja kultuuriasutused, kuid vastavate lepingutega on hõlmatud terve Eesti ja selle kaudu ollakse kohal paljudel Eesti suurematel kultuurisündmustel ning konverentside korraldusel.

Kooli töötajate osalemine piirkonda mõjutavate otsuste tegemisel toob kasu nii koolile kui ka regioonile.

OSALEMINE REGIOONI ARENDUS-

TEGEVUSTES. Ühe vaatenähtena TÜ VKA mõjudest regioonis ja sedakaudu kogu riigi tasakaalustatud arengus saab käsitleda, jälgides kooli töötajate osalemist mitmesuguste organisatsioonide töös ja piirkonda mõjutavate otsuste tegemisel. Niisugustes otsustusprotsessides osalemine

toob kahepoolset kasu, tugevdades kooli regioonini kaudu ja vastupidi. Eeldatavalt oleks enamik praegustes maakondlikes arenguplaanides esile toodud strateegilistest otsustest teistsugused ja tõenäoliselt oleks maakond kooli panustamiseta nimetatud valdkondades ühekülgsem.

Tähtsaim tegevus lähiaastatel on Loomemajanduse Kompetentsikeskuse väljaarendamine koostöös sihtasutusega Viljandimaa Loomemajanduskeskus, Viljandi Linnavalitsuse, Kultuuriministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, SA Ugala Teatri ning Eesti Pärimusmuusika Keskusega. Spetsialiseerumissuunad ja vajalike spetsialistide olemasolu on näidanud loomeinkubaatori vajalikkust, kuid loodud struktuur ei ole siiski piisav, et olla jätkusuutlik. Arendused

multimeedia, muusika ja etenduskunstide valdkonnas loovad kriitilise massi kompetentsikeskuse kestlikuks toimimiseks. Tegevused loomemajanduskeskuse loomisel on ehk kõige määravamad regioonini tavaliselt spetsialiseerumisel ja parimaks näiteks eriilmeliste organisatsioonide koostööst parimate tulemuste saavutamiseks. Tulevikus on laiemal kandepinna ja maksimaalsete tulemuste saavutamiseks vaja kaasata uusi partnereid.

Sarnaselt eeltooduga on koostöös SA Innovega loomisel Pärandtehnoloogiate Oskusteabekeskus, mille tulemusena kujuneb Viljandimaal välja pärandkultuurialane kompetents. Nii suguste kompetentside edasine levitamine ja suurendamine nõuab silmapaistvat arendustööd. Praeguseks on loodud kohaliku lambavilla

Rahvusliku käsitöö osakond korraldab rahvusvahelisi sündmusi – pärandtehnoloogia sügiskooli ja konverentsi.

Foto: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia

uurimise ja tootearenduse eesmärgil tegutsev Villalabor. Kandev roll siinkohal on rahvusliku käsitöö osakonnal.

Oluline osa Viljandimaad ja omavalit-susi puudutavates arengudokumentides on seotud kuvandiga, selle kontseptsiooni ning elluviimise kava koostamisega ehk tegevuskavaga (vt Viljandi Maavalitsus 2014). TÜ VKA-l ja temaga seotud organisatsioonidel on kandev roll kõigi kontseptuaalset komponenti sisaldavate rakenduste elluviimist koordineeriva struktuuri loomisel koostöös Viljandi Maavalitsuse, Viljandimaa Omavalitsuste Liidu, Viljandimaa Arenduskeskuse, Eesti Pärimusmuusika Keskuse, Ugala teatri ja Viljandi Muuseumiga. Soovitud kuvandi loomiseks tuleb teha plaanipärast ja süs-teemset (koos)tööd, tuginedes maakonna väärtustele ning aja- ja kultuuriloo edu-lugudele. Kontseptsiooni väljatöötamisse saab kaasata võimalikult palju osapooli.

Toetudes eelöeldule, on Viljandimaa piirkondade eripära ning kultuuripärandi säilitamine, arendamine ja turundamine hädavajalik, eriti koostöös eelnimetatud organisatsioonidega. Maakondlike arengu-plaanide järgi on Viljandimaale olulisteks kohaliku identiteeti kandvateks piir-kondadeks arvatud Viljandi, Soomaa, Võrtsjärve piirkond, Olustvere, Heimtali, Suure-Jaani ja Mulgimaa. Kõik väljatoodud piirkonnad eristuvad veidi kultuurilooli-sest ja identiteedi aspektist. Samas saab pidada nimekirja ajas muutuvaks või osaliselt kattuvaks. Nimetatud tegevustes on küll kandev roll teistel maakonnas asu-vatel organisatsioonidel, kuid kooli eripära tõttu saab kasutada kultuuriakadeemia võimalusi nii uurimis- kui ka arendustege-vuses, aga ka eri osapoolte ühendajana ja tegevuste koordineerijana.

Elukestva õppe valdkonnas loob ja tut-vustab kultuuriakadeemia uusi õppekavu ja täiendusõppe võimalusi Viljandimaal ja maakonnaga piirnevates regioonides. Täienduskoolitusi saab pakkuda piir-kondliku spetsialiseerumise ja nõudluse kohaselt.

LÕPETUSEKS. Nii nagu teistes Põhjamaades on regionaalsed kõrgkoolid ka Eestis otseselt piirkonda edasiviivateks institutsioonideks, eelkõige piirkond-likul spetsialiseerumisel, mõjutades regionaalpoliitilisi otsuseid ja luues aluse innovatsioonipoliitika elluviimiseks. Ülikoolide regionaalsed kolledžid on piirkonnale oluliseks arengumootoriks kõrghariduse omandamise võimaluse, innovatsioonipoliitika elluviimise ja piirkondlikule spetsialiseerumisele kaasaaitamise kaudu. Keskustest eemal-olevates piirkondades on kõrgkoolid parimaks näiteks regionaalpoliitika ja regiooni sotsiaal-majanduslike arengute kujundamisel. Kuigi regionaalsete ülikoo-lide otsene tegevus ja õpetatavad erialad avaldavad mõju oma asukohajärgsele piirkonnale, on siiski nende erialane hari-dustegevus suunatud kogu riigi vajaduste

Viljandi Kultuuriakadeemial on kandev roll pärimus- ja omakultuuri lõimimisel teiste kultuurinähtuste ja loomeettevõtlusega Viljandimaal.

rahuldamiseks. Seetõttu saab väita, et selle artikli tähelepanu keskpunktis oleval Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemial on kandev roll, tänu oma ressurssidele, pärimus- ja omakultuuri lõimimisel teiste kultuurinähtustega, aga ka loomeette-võtluse ja kultuurivaldkonna üldistes arengutes nii Viljandimaal kui ka kogu Eestis. Samasugust mõju on võimalik tuua esile ka teiste Eesti ülikoolide ja nende regionaalsete kolledžite puhul lähtuvalt nende profiilist.

Viljandi Kultuuriakadeemia mõju loomealadele avaldub traditsiooniliste tehnoloogiate rakendamise kaudu rahvuslikus käsitöös (tekstiil, puit, metall), pärimus- ja rütmimuusika sünteesimisel muusikas, erialase teatrimudeli rakendamisel etenduskunstides. Akadeemia on sildade ehitaja looja ja publiku, õpilase ja õpetaja vahel. Kõikide erialade tudengitele kohustusliku ettevõtlusõppe kaudu kasvab ettevõtlikkus ühiskonnas ja seda eelkõige loomemajanduses.

Viljandi Kultuuriakadeemias toimuvad olulised arengud mõjutavad paratamatult piirkonna teisi arenguprotsesse targa spetsialiseerumise kaudu loomevaldkonnas. Viljandi Kultuuriakadeemia jääb Tartu Ülikooli käepikenduseks regiooni, tuues piirkonda kohale parimad kompetentsid edasiseks arenguks Eestis. Kultuuriakadeemia panustab otseselt piirkonda kõrget kvalifikatsiooni nõudvate töökohtadega, pakkudes loomevaldkonnades kompetentsi ja aidates piirkonnas toimuvaid kultuurisündmusi korraldada.

Üldistades näidet, saab regionaalseid ülikoole pidada märgilise tähendusega üksusteks, mille piirkonnasisene ja -ülene vastastikune koostoime ja võrgustumine toovad oskusliku administreerimise puhul esile parimad võimalused majanduse, hariduse ja eelkõige regionaalpoliitika arenguks.

Artikli põhjal teevad autorid järgmised ettepanekud poliitikate kujundamiseks.

Ettepanekud tegevusteks riiklikul tasandil:

1. Ressursside optimeerimise vajaduse ja parimate kompetentside rakendamise võimaluse tõttu kaaluda täiendavate spetsialiseerumisvaldkondade lisamist ja erialade liikumist kõrgkoolide ja kolledžite vahel. Selline strateegia aitaks kaasa piirkondade arenguvõimaluste paremale kasutamisele ja parandaks nii piirkondlikku kui ka Eesti konkurentsivõimet.

2. Kestliku teadmussiirde tagamiseks tuleb ettevõtluspoliitikad sidustada paremini piirkondlike iseärasustega ja spetsialiseerumistega. Selleks tuleb luua toetav keskkond ja teha toetusmeetmed kättesaadavaks ettevõtlusega alustamiseks nii õpingute ajal kui ka pärast lõpetamist. Siinkohal mõeldakse ka õppivate noorte võimalust osaleda tööturu meetmetes.
3. Regionaalarengu strateegiate loomisel tuleb pöörata suuremat tähelepanu piirkondlikele iseärasustele, kasutades konkurentsieelistena olemasolevaid tugevusi ja struktuure.
4. Tuleb luua niisugused toetusprogrammid, mille abil ülikoolid saavad toetada ja käivitada piirkondliku spetsialiseerumise algatusi.

Poliitikasoovitused kohalikule ja regionaalsele tasandile:

1. Piirkonna edasiste arengute seisukohast on oluline koostada regionaalse loomeettevõtluse strateegia.
2. Koostada ja lõimida regionaalsed ettevõtlus-, majandus- ja haridusstrateegiad kogukonna elukestva õppe perspektiivis.
3. Tellida piirkonnale tähtsate strateegiate koostamiseks vajalikud rakendusüringud regionaalsetelt kolledžitelt.
4. Arendada loomeinkubaatoreid ja loomemajanduskeskusi, sh loomiseks loodud kohti ja maju.

See poliitikasoovituste nimekiri ei ole kindlasti lõplik ja väärib piirkondlike kolledžite käsitluses edasiarendamist. Edasistes uuringutes tuleb arvestada ja kohendada soovitusi ning nende mõju eri piirkondadele.

KASUTATUD KIRJANDUS

- BECK, U., GIDDENS, A., LASH, S. (1994). Reflexive modernization. Cambridge: Polity Press.
- BELL, D., JAYNE, M. (2009). The creative countryside: Policy and practice in the UK rural cultural economy. – Journal of Rural Studies, 26 (3), 209–218.
- BONTJE, M., MUSTERD, S. (2009). Creative industries, creative class and competitiveness: Expert opinions critically appraised. – Geoforum, 40 (5), 843–852.
- BOURDIEU, P. (1986) The forms of capital. – Richardson, J. G. (ed.). Handbook of theory and research for the sociology of education. New York: Greenwood Press, 241–258.
- BOURDIEU, P. (2003). Praktilised põhjused: teooriast. Tallinn: Tänapäev.
- BRADFORD, N. (2004). Creative cities structured policy dialogue backgrounder. – CPRN Background Paper F46. August. Canadian Policy Research Networks.
- BRAUNERHJELM, P. (2005) Regional specialization and universities: The new versus the old. – Industry and Innovation, 15 (3), 253–275
- CENTENO, A. (2011). Lifelong learning: A policy concept with a long past but a short history. – International Journal of Lifelong Education, 30 (2), 133–150.
- CHAPAIN, C., COMUNIAN, R. (2009). Enabling and inhibiting the creative economy: The role of the local and regional dimensions in England. – Regional Studies, 44 (6), 717–734.
- CURRID, E., WILLIAMS, S. (2010). Two cities, five industries: Similarities and differences within and between cultural industries in New York and Los Angeles. – Journal of Planning Education and Research, 29(3), 322–335.
- DRAKE, G. (2003). This place gives me space: Place and creativity in the creative industries. – Geoforum, 34, 511–524.
- DUXBURY, N. (2004). Creative cities: Principles and practices. – CPRN Background Paper F47. August. Canadian Policy Research Networks.
- EESTI TULEVIKU-UURINGUTE INSTITUUT. (2005). Loomemajanduse arendamine Eestis – ettepanekud tulevikuks. – http://www.kul.ee/et/webeditor/files/loomemajandus/loomemajanduse_uuring_ETI.doc (29.10.2016)
- ELUKESTVA ÕPPE STRATEEGIA 2020. (2014). Tallinn. – <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf> (29.10.2016)
- ERNITS, R., KEERBERG, A., LILLES, A., PEETERSOO, J., RAAGMAA, G. (koordinaator), SEEPTEP, J., TAMM, P. (2014). Regionaalsete kõrgkoolide roll kohalikus arengus. TIPS uuringu 4.5 aruanne. Tartu. – <http://tips.ut.ee/index.php?module=32&op=1&id=3683> (29.10.2016)
- GODDARD, J. (2011a). Connecting universities to regional growth: A practical guide. European Union Regional Policy. – http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/universities2011/universities2011_en.pdf (29.10.2016)
- GODDARD, J. (2011b). Connecting universities to regional growth. – CEC, Brussels. <http://www.ncl.ac.uk/media/wwwnclacuk/geographypoliticsandsociology/files/case-study-universities.pdf> (29.10.2016)
- FAYOLLE, A. G. B., LASSAS-CLERC, N. (2006). Assessing the impact of entrepreneurship education programmes: A new methodology. – Journal of European Industrial Training, 30, 701–720.
- GODDARD, J., KEMPTON, L., VALLANCE, P. (2013). Universities and smart specialisation: Challenges, tensions and opportunities for the innovation strategies of European regions. – Ekonomiaz, 83, 83–102.
- GOLDSTEIN, H. (1989) Estimating the regional economic impact of universities: An application of input-output analysis. – Planning for Higher Education, 18 (1), 51–63.
- GORMAN, G., HANLON, D., KING, W. (1997). Some research perspectives on entrepreneurship education, enterprise education and education for small business management: A ten-year literature review. – International Small Business Journal, 15 (3), 56–79.
- INTELI. (2011). Creative-based strategies in small and medium-sized cities: Guidelines for local authorities. Lisboa, Portugal.
- ISAKSEN, A. (2003). National and regional contexts for innovation. – Asheim, B. T., Isaksen, A., Nauwelaers, C., Tödtling, F., (eds.). Regional innovation policy for small-medium enterprises. Cheltenham: Edward Elgar, 49–77.
- KEERBERG, A. (2016). Regionaalsete kõrgkoolide roll kohalikus arengus. – Riigikogu Toimetised, 33, 148–161.
- KEMPTON, L., GODDARD, J., EDWARDS, J., HEGYI, F. B., ELENA-PÉREZ, S. (2013). Universities and smart specialisation. – S3 Policy Brief Series, 03. European Commission Joint Research Centre Institute for Prospective Technological Studies.
- KEMPTON, L. (2015). Delivering smart specialization in peripheral regions: The role of Universities. – Regional Studies, Regional Science, 2 (1), 489–496.
- KOSONEN, K.-J. (2007). On strengthening the knowledge base of knowledge intensive SME-s in less favoured regions in Finland. – Cooke, P., Schwartz, D., (eds.). Creative regions: Technology, culture and knowledge entrepreneurship. London: Routledge, 81–101.
- MARTIN, B., ETZKOWITZ, H. (2000). The origin and evolution of the university species. – VEST, 13 (3-4), 9–34.

- PAES, K., RAUDSAAR, M., RÕIGAS, A., BARKALAJA, A. (2014). „Total Entrepreneurship Education” model for implementing entrepreneurial university concept: The case of Estonia in the field of creative industries. – Gómez Chova, L., López Martínez, A., Candel Torres, I. (eds.). – ICERI2014 Proceedings. Seville: IATED Academy, 3091–3099.
- PRATT, A. C. (2010). Creative cities: Tensions within and between social, cultural and economic development: A critical reading of the UK experience. – *City, Culture and Society*, 1 (1), 13–20.
- RAAGMAA, G. (2016). Kohalik kõrgkool kui parim regionaalpoliitika tööriist. – *Riigikogu Toimetised*, 33, 162–172.
- RICHARDS, G. (2011). Creativity and tourism. The state of the art. – *Annals of Tourism Research*, 38 (4), 1225–1253.
- ROZENTALE, I. (2014). Creative industries during economic recession: The case of Riga. – *Regional Studies, Regional Science*, 1, (1), 329–335.
- SOUITARIS, V., ZERBINATI, S., AL-LAHAM, A. (2007). Do entrepreneurship programmes raise entrepreneurial intention of science and engineering students? The effect of learning, inspiration and resources. – *Journal of Business Venturing*, 22, 566–591.
- STEINACKER, A. (2005). The economic effect of urban colleges on their surrounding communities. – *Urban Studies*, 42, (7), 1161–1175.
- TREYZ, G. I. (1993). *Regional economic modeling: A systematic approach to economic forecasting and policy analysis*. Boston, MA: Kluwer.
- TRIP, J. J. (2011). Economic downturn: A threat for creative city policy or a blessing in disguise? Paper presented at the Annual International Conference of the RSA, Newcastle upon Tyne, UK, 2011.
- VARBLANE, U., METS, T. (2010). Entrepreneurship education in the Higher Education Institutions (HEIs) of post-communist European countries. – *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 4 (3), 204–219.
- VILJANDI MAAVALITSUS. (2014). Viljandi maakonna arengu strateegia Viljandimaa – arenev PÄRIS EESTI. Viljandi.
- WAITT, G., GIBSON, C. (2009). Creative small cities: Rethinking the creative economy in place. – *Urban Studies* 46 (5–6), 1223–1246.
- WESTLUND, H. (2004). Regional effects of universities and higher education: A knowledge overview of Swedish, Scandinavian and international experience. Paper prepared for the 44th Congress of the European Regional Science Association, Porto, Portugal, August 25–29. Swedish Institute for Growth Policy Studies (ITPS).